

V

Vida oficial da RAG

A ACADEMIA NA ACTUALIDADE

CRÓNICA DA ACADEMIA (2016)

A ACADEMIA NA ACTUALIDADE (ANO 2016)

Dende o 20 de abril de 2013, a Comisión Executiva da RAG está formada polos seguintes membros:

- Presidente: D. Xesús Alonso Montero
- Secretario: D. Xosé Henrique Monteagudo Romero
- Vicesecretario: D. Andrés Torres Queiruga
- Arquiteira-Bibliotecaria: D.ª Margarita Ledo Andión
- Tesoureira: D.ª Rosario Álvarez Blanco

Relación dos actuais académicos numerarios

1. Excmo. Sr. D. Andrés Torres Queiruga. Ingreso: 20 de xuño de 1980.
2. Excmo. Sr. D. Manuel González González. Ingreso: 7 de febreiro de 1992.
3. Excmo. Sr. D. Salvador García-Bodaño Zunzunegui.
Ingreso: 25 de novembro de 1992.
4. Excmo. Sr. D. Xesús Alonso Montero. Ingreso: 30 de outubro de 1993.
5. Excmo. Sr. D. Xesús Ferro Ruibal. Ingreso: 4 de maio de 1996.
6. Excma. Sra. D.ª Luz Pozo Garza. Ingreso: 29 de novembro de 1996.
7. Excmo. Sr. D. Xosé Ramón Barreiro Fernández.
Ingreso: 14 de febreiro de 1997.
8. Excmo. Sr. D. Xosé Luís Franco Grande. Ingreso: 3 de xullo de 1998.
9. Excmo. Sr. D. Antón Santamarina Fernández.
Ingreso: 24 de outubro de 1998.
10. Excmo. Sr. D. Ramón Lorenzo Vázquez. Ingreso: 7 de maio de 1999.
11. Excmo. Sr. D. Andrés Fernández-Albalat Lois. Ingreso: 28 de maio de 1999.
12. Excmo. Sr. D. Francisco Fernández Rei. Ingreso: 25 de setembro de 1999.
13. Excma. Sra. D.ª Xohana Torres Fernández. Ingreso: 27 de outubro de 2001.
Faleceu o 12 de setembro de 2017.
14. Excmo. Sr. D. Francisco Díaz-Fierros Viqueira.
Ingreso: 28 de setembro de 2002.
15. Excma. Sra. D.ª Rosario Álvarez Blanco. Ingreso: 6 de xuño de 2003.
16. Excmo. Sr. D. Víctor Fernández Freixanes. Ingreso: 27 de febreiro de 2004.
17. Excmo. Sr. D. Xosé Luís Axeitos Agrelo. Ingreso: 30 de outubro de 2004.
18. Excmo. Sr. D. Euloxio Rodríguez Ruibal. Ingreso: 24 de marzo de 2006.
19. Excmo. Sr. D. Darío Xohán Cabana Yanes. Ingreso: 22 de abril de 2006.
20. Excmo. Sr. D. Ramón Villares Paz. Ingreso: 24 de novembro de 2006.
21. Excma. Sra. D.ª Margarita Ledo Andión. Ingreso: 7 de febreiro de 2009.
22. Excmo. Sr. D. Manuel Rivas Barrós. Ingreso: 12 de decembro de 2009.

23. Excmo. Sr. D. Bernardino Graña Villar. Ingreso: 12 de xuño de 2010.
24. Excmo. Sr. D. Xosé Henrique Monteagudo Romero.
Ingreso: 25 de febreiro de 2012.
25. Excmo. Sr. D. Xosé Luís Regueira Fernández. Ingreso: 2 de xuño de 2012.
26. Excmo. Sr. D. Pegerto Saavedra Fernández.
Ingreso: 14 de setembro de 2013.
27. Excma. Sra. D.ª Fina Casalderrey Fraga. Ingreso: 22 de novembro de 2013.
28. Ilma. Sra. D.ª Marilar Aleixandre. Electa: 9 de xullo de 2016.
29. Ilma. Sra. D.ª M.ª Xesús Pato Díaz. Electa: 5 de novembro de 2016.

Relación dos actuais académicos de honra

1. Excmo. Sr. D. Giuseppe Tavani. Ingreso: 22 de maio de 2004.
2. Excmo. Sr. D. John Rutherford. Ingreso: 4 de outubro de 2008.
3. Excmo. Sr. D. Carlos Alberto Zubillaga Barrera. Ingreso: 21 de abril de 2012.
4. Excmo. Sr. D. Arcadio López-Casanova. Ingreso: 9 de novembro de 2013.
5. Excma. Sra. D.ª Giulia Lanciani. Ingreso: 7 de marzo de 2014.
6. Excma. Sra. D.ª Nélica Piñon. Ingreso: 27 de setembro de 2014.
7. Excmo. Sr. D. Basilio Losada Castro. Ingreso: 3 de outubro de 2015.

Relación dos actuais académicos correspondentes por orde de ingreso:

1. Ilmo. Sr. D. José Luis Varela Iglesias. Ingreso: 26 de marzo de 1950.
2. Ilmo. Sr. D. Sabino Torres Ferrer. Ingreso: 4 de maio de 1952.
Faleceu o 23 de maio de 2016.
3. Ilmo. Sr. D. José Ignacio Carro Otero. Ingreso: 22 de outubro de 1967.
4. Ilmo. Sr. D. Xosé López Calo. Ingreso: 22 de outubro de 1967.
5. Ilmo. Sr. D. José Isorna Ferreiros. Ingreso: 25 de xuño de 1967.
Faleceu o 26 de abril de 2016.
6. Ilmo. Sr. D. Carlos Compairé Fernández. Ingreso: 10 de marzo de 1968.
7. Ilmo. Sr. D. Daniel D. Vidart. Ingreso: 5 de xullo de 1970.
8. Ilmo. Sr. D. Fernando Acuña Castroviejo. Ingreso: 30 de xaneiro de 1972.
Faleceu o 13 de setembro de 2016.
9. Ilmo. Sr. D. Manuel Carlos García Martínez. Ingreso: 30 de xaneiro de 1972.
10. Ilmo. Sr. D. Xosé Manuel González Reboredo.
Ingreso: 30 de xaneiro de 1972.
11. Ilmo. Sr. D. Francisco Xavier Carro Rosende.
Ingreso: 17 de novembro de 2001.
12. Ilmo. Sr. D. Fernando López-Acuña López.
Ingreso: 17 de novembro de 2001.

13. Ilmo. Sr. D. David Mackenzie. Ingreso: 17 de novembro de 2001.
Faleceu o 26 de febreiro de 2016.
14. Ilmo. Sr. D. Ivo Castro. Ingreso: 9 de febreiro de 2002.
15. Ilmo. Sr. D. Dieter Kremer. Ingreso: 9 de febreiro de 2002.
16. Ilma. Sra. D.ª Teresa Barro Muñoz-Ortiz. Ingreso: 22 de xuño de 2002.
17. Ilmo. Sr. D. Xosé María Lema Suárez. Ingreso: 22 de xuño de 2002.
18. Ilmo. Sr. D. Xulio Ríos. Ingreso : 22 de xuño de 2002.
19. Ilmo. Sr. D. Luís Daviña Facal. Ingreso: 28 de setembro de 2002.
20. Ilmo. Sr. D. Johannes Kabatek. Ingreso: 28 de setembro de 2002.
21. Ilmo. Sr. D. Xoán Babarro González. Ingreso: 14 de decembro de 2002.
22. Ilmo. Sr. D. Xoán Bernárdez Vilar. Ingreso: 22 de febreiro de 2003.
23. Ilmo. Sr. D. Francisco Calo Lourido. Ingreso: 22 de febreiro de 2003.
24. Ilmo. Sr. D. Augusto Pérez Alberti. Ingreso: 7 de febreiro de 2004.
25. Ilmo. Sr. D. Xosé Xove Ferreiro. Ingreso: 7 de febreiro de 2004.
26. Ilmo. Sr. D. Modesto Aníbal Rodríguez Neira.
Ingreso: 27 de marzo de 2004.
27. Ilma. Sra. D.ª María Dolores Sánchez Palomino.
Ingreso: 27 de marzo de 2004.
28. Ilmo. Sr. D. Francisco Antonio Cidrás Escáneo.
Ingreso: 27 de marzo de 2004.
29. Ilmo. Sr. D. Ernesto Xosé González Seoane. Ingreso: 27 de marzo de 2004.
30. Ilmo. Sr. D. Domingo Frades Gaspar. Ingreso: 27 de marzo de 2004.
31. Ilmo. Sr. D. Felipe Lubián Lubián. Ingreso: 9 de outubro de 2004.
32. Ilmo. Sr. D. Héctor Manuel Silveiro Fernández.
Ingreso: 9 de outubro de 2004.
33. Ilmo. Sr. D. Carlos Xesús Varela Aenlle. Ingreso: 9 de outubro de 2004.
34. Ilmo. Sr. D. Manuel Caamaño Suárez. Ingreso: 18 de decembro de 2004.
35. Ilmo. Sr. D. Jorge Arbeleche. Ingreso: 20 de setembro de 2005.
36. Ilmo. Sr. D. Nicandro Ares Vázquez. Ingreso: 22 de abril de 2006.
Faleceu o 22 de xullo de 2017.
37. Ilmo. Sr. D. Craig Patterson. Ingreso: 13 de xaneiro de 2007.
38. Ilmo. Sr. D. Luís Manuel García Mañá. Ingreso: 28 de abril de 2007.
39. Ilmo. Sr. D. Víctor Campio Pereira González.
Ingreso: 15 de xaneiro de 2011.
40. Ilmo. Sr. D. Farruco Sesto Novas. Ingreso: 15 de xaneiro de 2011.
41. Ilma. Sra. D.ª Débora Campos Vázquez. Ingreso: 25 de marzo de 2011.
42. Ilma. Sra. D.ª Ana Isabel Boullón Agrelo. Ingreso: 21 de xaneiro de 2012.
43. Ilmo. Sr. D. Xosé Henrique Costas González.
Ingreso: 21 de xaneiro de 2012.

44. Ilmo. Sr. D. Gonzalo Navaza Blanco. Ingreso: 21 de xaneiro de 2012.
45. Ilmo. Sr. D. Antón Palacio Sánchez. Ingreso: 21 de xaneiro de 2012.
46. Ilmo. Sr. D. Francisco Cerviño González. Ingreso: 30 de marzo de 2012.
47. Ilma. Sra. D.ª Alba Nogueira López. Ingreso: 30 de marzo de 2012.
48. Ilmo. Sr. D. Xavier Vence Deza. Ingreso: 22 de xuño de 2012.
49. Ilma. Sra. D.ª Olivia Rodríguez González. Ingreso: 22 de xuño de 2012.
50. Ilmo. Sr. D. Fernando Ramallo Fernández. Ingreso: 22 de xuño de 2012.
51. Ilmo. Sr. D. José Manuel González Herrán. Ingreso: 22 de xuño de 2012.
52. Ilma. Sra. D.ª Luz Méndez Fernández. Ingreso: 22 de xuño de 2012.
53. Ilma. Sra. D.ª María Goretti Sanmartín Rei. Ingreso: 22 de xuño de 2012.
54. Ilmo. Sr. D. Xosé Antón Fraga Vázquez. Ingreso: 18 de xaneiro de 2013.
55. Ilmo. Sr. D. Clodio González Pérez. Ingreso: 5 de novembro de 2016.
56. Ilmo. Sr. D. Jorge Mira Mirez. Ingreso: 16 de decembro de 2016.
57. Ilmo. Sr. D. Carlos Xabier Rodríguez Brandeiro.
Ingreso: 16 de decembro de 2016.

CRÓNICA DA ACADEMIA (ANO 2016)

XUNTAS ACADÉMICAS

O Pleno da Real Academia Galega reuniuse en Xunta ordinaria e extraordinaria, durante o ano 2016, nas seguintes datas:

Xunta ordinaria

- 5 de marzo de 2016.
- 9 de xullo de 2016.
- 5 de novembro de 2016.
- 16 de decembro de 2016.

Xunta extraordinaria

- 17 de maio de 2016. Día das Letras Galegas dedicado a Manuel María.

DÍA DAS LETRAS GALEGAS, 17 DE MAIO DE 2016

O Día das Letras Galegas de 2016 dedicouse a Manuel María Fernández Teixeiro (Outeiro de Rei, 1929 - A Coruña, 2004). A elección de Manuel María como personalidade literaria a quen se dedicou o 17 de maio de 2016 tivo lugar no plenario ordinario celebrado pola corporación o 4 de xullo de 2015.

Manuel María a carón do monolito homenaxe da AELG. Outeiro de Rei, 1997. Arquivo familiar.

Manuel María non só no eido da poesía, senón tamén no teatro, na narrativa, no ensaio, na conferencia e, con grande intensidade, no xornalismo literario.

É, con todo, na poesía onde Manuel María máis brillou. A súa obra multiforme vai desde o máis intimista e persoal á musa cívica e nacional, do verso libre ao soneto, das coplas e romances ao gusto popular até as formas máis vangardistas. Algúns dos seus libros –por exemplo o *Terra Chá*– tiveron e seguen tendo amplas edicións que fixeron del un dos poetas máis lidos –e queridos– do seu tempo.

Outro dos aspectos máis salientables da actividade literaria de Manuel María é a súa gran preocupación polo lectorado novo, que se manifesta, desde *Os soños na gaiola* en 1968, en libros de poesía, obras de teatro e narrativa para o público infantil e xuvenil, con grande eco nas actividades pedagóxicas, moi especialmente no teatro escolar. Coa súa obra literaria e coa súa frecuentísima presenza persoal nas escolas, foi unha das persoas que máis contribuíron ao proceso de normalización lingüística no ensino, tanto despois coma antes da Lei de Normalización.

Manuel María naceu en 1929 en Outeiro de Rei, nunha familia de labregos acomodados, con familiares no clero e na burguesía empresarial e de carreira. Estudou en Lugo, fíxose procurador dos tribunais, viviu en Monforte durante toda a súa vida laboral canda a súa esposa Saleta Goi, que rexentou a librería Xistral, e coa que formou unha fermosa parella de exemplar militancia política e cultural. Xubilados os dous, trasladáronse á Coruña, onde Manuel morreu no ano 2004 e onde Saleta segue vivindo activamente fiel á súa memoria e á causa da lingua e da cultura galega.

O seu primeiro libro de poemas, *Muiñeiro de brétemas* (1950), foi o primeiro libro en galego publicado por un autor novo despois da Guerra Civil. Desde aquela, unha obra inmensa e incesante enriqueceu a literatura

Teimoso editor en tempos difíciles, con Edicións Xistral apadriñou a primeira saída dalgúns poetas novos, ademais de publicar libros de Celso Emilio Ferreiro, de Bernardino Graña, de Xosé Neira Vilas, e outras achegas de considerable importancia para a cultura galega nos anos sesenta e setenta.

Manuel María apoiou tamén como editor (Edigsa-Xistral), como poeta e como activo militante e promotor o xurdimento da Nova Canción Galega, e de feito é probablemente o escritor galego sobre cuxos poemas teñen nacido máis cancións, non só no tempo dos Voces Ceibes, senón tamén posteriormente, con Suso Vaa- monde, Fuxan os Ventos, A Quenlla e innumerables artistas e grupos.

SESIÓN ACADÉMICA

A sesión extraordinaria e pública da Real Academia Galega do 17 de maio tivo lugar en Outeiro de Rei, na sede da Fundación Manuel María ás 12:30 horas, segundo o seguinte programa:

Sesión plenaria extraordinaria e pública da Real Academia Galega, coa intervención dos Excmos. Sres. Académicos:

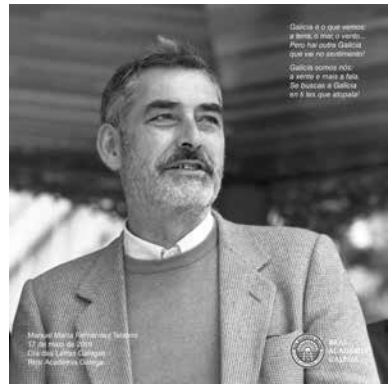
- D. Manuel Rivas Barrós
- D.ª Margarita Ledo Andión
- D. Darío Xohán Cabana Yanes

Pechou o acto o Excmo. Sr. Presidente da Real Academia Galega.

D. Xesús Alonso Montero

Antes de dar comezo á sesión, Branca Villares na voz, Pablo Pintor na zanfona e Brais Monxardín na gaita interpretaron dous poemas de Manuel María, “O carro”, e unha versión propia do poema “O soñador”, do primeiro libro de poesía infantil de Manuel María, *Os soños na gaiola* (1968).

Pablo Pintor, Branca Villares e Brais Monxardín interpretando “O Carro”. Xosé Castro (fotógrafo). Real Academia Galega.

Manuel Rivas, Margarita Ledo e Darío Xohán Cabana, durante as súas intervencións. Xosé Castro (fotógrafo). Real Academia Galega.

Membros numerarios da Academia acompañados de Saleta Goy. Xosé Castro (fotógrafo). Real Academia Galega.

A celebración na Casa-Museo Manuel María rematou coa interpretación do Himno Galego a cargo da Banda Sons e Soños, composta por músicos de Outeiro de Rei, Rábade e Begonte.

Banda Sons e Soños. Xosé Castro (fotógrafo). Real Academia Galega.

SIMPOSIO MANUEL MARÍA

22 a 24 de novembro de 2016

Como peche do ano dedicado a Manuel María Fernández Teixeiro a Real Academia Galega, coa colaboración da Asociación de Escritoras e Escritores en Lingua Galega e a Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria, organizou o Simposio Manuel María, que se desenvolveu no salón de actos da institución os días 22, 23 e 24 de novembro de 2016.

O comité organizador, formado por Mercedes Queixas, Margarita Ledo e Henrique Monteagudo, preparou un programa que aborda desde o mundo das letras ao activismo cultural e político do homenaxeado, eidos todos eles nos que sempre tivo a defensa da lingua galega como eixe central.

As xornadas do simposio desenvolvéronse segundo o seguinte programa:

Día 22 de novembro de 2016

16:30 h “De *Muiñeiro de brétemas* a *Advento*: a progresión fulgurante”.

Darío Xohán Cabana. Conferencia inaugural

17:30 h **Mesa de debate: obra poética**

“Fixando a emoción”. Marta Dacosta

“A poesía última de Manuel María”. Manuel López Foxo

“Travesía até *Mar Maior*: contexto literario e biográfico do primeiro Manuel María”. Rosalía Fernández Rial

Moderadora: Mercedes Queixas

19:30 h **Recital poético**

Entón fechei os ollos cara afora / e abrínos cara adentro

Xesús Alonso Montero
Presidente da Real Academia Galega

Ten a honra de convidar a vostede ao recital de poemas de Manuel María
Entón fechei os ollos cara afora / e abrínos cara adentro
que contará cunha participación de:

Marica Campo - Marta Dacosta - Rosalía Fernández Rial
Xulio López Valcárcel - Cesáreo Sánchez Iglesias

O acto terá lugar o martes 22 de novembro de 2016 ás 19:30 horas
no salón de actos da Real Academia Galega (Tabernas, 11 - A Coruña)

A pluma de escritura emprégase por cortesía da Fundación Manuel María

Marta Dacosta, Rosalía Fernández Rial, Marica Campo, Cesáreo Sánchez Iglesias, Xulio López Valcárcel e Luz Pozo Garza

Luz Pozo Garza recitou poemas da súa autoría dedicados a Manuel María. Pola esquerda, Marta Dacosta, Rosalía Fernández Rial, Marica Campo, Cesáreo Sánchez Iglesias e Xulio López Valcárcel. Real Academia Galega.

Día 23 de novembro de 2016

16:30 h “Manuel María: biografía e creación”. Camilo Gómez Torres.

Conferencia

17:30 h **Mesa de debate: narrativa**

“A obra narrativa de Manuel María ou como contar a vida a través do río da escrita”. Mercedes Queixas

“Andando a terra ou a construción dun espazo simbólico”.

Carmen Fernández Pérez-Sanjulián

“A lingua na vida, na obra e no pensamento de Manuel María”.

Xosé Ramón Freixeiro Mato

Moderador: Henrique Monteagudo

19:30 h Relatorios

“A historia inserida no teatro de Manuel María”. Henrique Rabuñal

“Soñar sen cancelas: Manuel María e a construción dunha educación literaria en galego”. Montse Pena

“Unha canción marabillosa, galega e panteísta”. Xurxo Souto

Pola esquerda, Xosé Ramón Freixeiro Mato, Saleta Goy, Henrique Monteagudo, Henrique Rabuñal, Montse Pena, Carme Fernández-Pérez Sanjulián, Mercedes Queixas e Xurxo Souto. Real Academia Galega.

Día 24 de novembro de 2016

16:30 h **Mesa de debate: poética e política**

“Manuel María e Euskal Herria”. Xosé Estévez

“Um poeta galego no fascínio de Portugal”. Carlos Quiroga

“A intervención pública de Manuel María: unha revisión”.

Pilar García Negro

Moderadora: Margarita Ledo

18:00 h Relatorios

“Nave espacial *Xistral*”. Antón Lopo

“As paisaxes identitarias na literatura de Manuel María”.

Xosé Lois García

“Un muiñeiro de verbas no corazón da escola”. Fina Casalderrey

Pola esquerda, Xosé Lois García, Saleta Goy, Margarita Ledo, Pilar García Negro, Fina Casalderrey, Antón Lopo e Carlos Quiroga. Real Academia Galega.

19:30 h Proxección

Eu son fala e terra desta miña terra, de Margarita Ledo Andión

20:00 h Clausura

PRIMAVERA DAS LETRAS DEDICADA A MANUEL MARÍA

11 de abril de 2016

No CEIP Curros Enríquez da Coruña a Academia presentou o proxecto Primavera das Letras (www.primaveradasletras.gal) pensado para fornecer o profesorado de recursos

didácticos que permitan traballar os contidos educativos relacionados co Día das Letras Galegas. Primavera das Letras publica novos recursos ao longo de toda a primavera ata mediados do mes de xuño, achegándolle á comunidade educativa desde fichas didácticas a actividades interactivas. Os contidos están ademais accesibles na web todo o ano co propósito de poderen ser empregados en calquera momento.

As actividades das fichas didácticas están interrelacionadas con distintos contidos do currículo escolar para facilitaren un enfoque globalizador e interdisciplinar. Deste xeito, poderanse traballar na aula contidos de literatura galega, a expresión oral e escrita, aspectos relacionados co coñecemento do medio natural, as ciencias sociais ou a educación artística e a creatividade.

A poesía de Manuel María está chea de versos que facilitan esta mirada multidisciplinar, parte deles incluídos en dúas obras destacadas da literatura infantil galega: *Os soños na gaiola*, publicado por primeira vez en 1968, e *As rúas do vento ceibe*, de 1979. Cada un destes dous poemarios conta con cadansúa ficha didáctica.

Manuel María dedicoulle *Os soños na gaiola* a todos os nenos e nenas que falan galego. Na ficha sobre este poemario propónse un achegamento á súa poesía, mais tamén á natureza, con debuxos para colorear os versos que Manuel María lle escribiu á bolboreta, ao “arco da vella co ceo subido”, ao “señor merlo larpeiro”, ao “ourizo ouriceiro” ou á “señora Pita”, entre outras propostas.

Primavera das Letras non só recorre á obra de Manuel María para o público infantil, tamén aproveita outros versos que poden ser igualmente empregados nas escolas para abordar, ademais da lingua e da literatura en si mesmas, contidos relacionados co mundo animal ou a xeografía.

Membros da Academia, profesorado, alumnado do CEIP Curros Enríquez, Saleta Goy e outros asistentes ao acto posan tras a presentación do proxecto Primavera das Letras, celebrada na biblioteca do centro. Real Academia Galega.

HOMENAXE A MANUEL MARÍA EN MONFORTE DE LEMOS

1 de outubro de 2016

Na casa da cultura Poeta Lois Pereiro desenvolveuse a homenaxe literaria e musical a Manuel María, organizada pola Real Academia Galega e o Concello de Monforte de Lemos.

A parte musical correu a cargo de alumnos e alumnas do Conservatorio Municipal Mestre Ibáñez: Patricia García, Sara Blanco e Antía Vila abriron o acto coa “Suite Haendeliana”; Santiago Alonso e Lucía Amaro, saxofóns, interpretaron unha peza a dúo; Aldara Otero pechou o acto cunha peza de Bach ao violín.

A académica Margarita Ledo, o xornalista e escritor Antón Lopo, o escritor Lois Diéguez e Manuel Rajo disertaron sobre distintos aspectos da biografía de Manuel María. A académica Fina Casalderrey e alumnado dos institutos Daviña Rey, Río Cabe e A Pinguela deron lectura a poemas de Manuel María. Salvador-García Bodaño pechou os recitados con dous poemas da súa autoría dedicados a Manuel María.

A académica Margarita Ledo durante a súa intervención na homenaxe.

Na mesa, de esquerda a dereita, Antón Lopo, José Tomé, Xesús Alonso Montero e Lois Diéguez. Real Academia Galega.

CENTENARIO DAS IRMANDADES DA FALA

En 2016 fixéronse cen anos da fundación das Irmandades da Fala, movemento histórico nacido en defensa do idioma galego e do recoñecemento político da identidade de Galicia.

Declarado polo Parlamento de Galicia Ano das Irmandades da Fala, A Real Academia Galega promoveu ao longo de 2016 unha serie de actos para a súa celebración, en colaboración con entidades como a Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria da Xunta de Galicia, a Deputación da Coruña, o Museo do Pobo Galego, concellos e outras entidades públicas e privadas.

A primeira das actividades, un acto de carácter cívico e literario-musical, celebrouse o 18 de maio de 2016, data do centenario da constitución da primeira das Irmandades da Fala, no número 38 da rúa Rego de Auga, na daquela sede da Real Academia Galega.

Dous días despois e tamén na cidade da Coruña, inaugurouse unha exposición sobre o legado deste movemento, *Saúde e Terra, irmá(n)s!* Catro antoloxías, un ciclo de mesas de debate e a dixitalización de fondos custodiados na Real Academia Galega foron as propostas coas que esta institución celebrou o centenario das Irmandades da Fala.

ACTO LITERARIO E MUSICAL

18 de maio de 2016

Teatro Rosalía de Castro - A Coruña

O 18 de maio de 1916, no local que daquela ocupaba a Real Academia Galega na rúa Rego de Auga da Coruña, tiña lugar a xuntanza convocada por Antón Villar Ponte na que nacería a primeira das Irmandades da Fala.

Xusto cen anos despois daquel encontro, o teatro Rosalía de Castro da Coruña acolleu un acto musical e literario, organizado pola

Academia e o Concello da Coruña, para conmemorar o aniversario da fundación deste importante movemento para a lingua e a cultura galegas.

Interpretacións musicais

Cántigas da Terra

Ben, ben vai. Enchoiada festiva

Ruada de Loroño. Van todas, van!

Coral De Ruada

Foliada do Miño

Quer que lle quer

Agrupación Folclórica Cantigas e Agarimos

Foliada de Noia

Cantiga de Palas de Rei

Real Coro Toxos e Froles

Debaixo do Consistorio

Foliada de Corrubedo

Recitados

Cristina Lombao: “A Bandeira ergueita”, de Antón Vilar Ponte

Manuel LUGRÍS: “Himno das Irmandades”, de Manuel LUGRÍS Freire

Isabel Risco: “Ti dis Galicia é ben pequena”, de Vicente Risco

Pedro Fernández: “En pé”, de Ramón Cabanillas

Orleni Mateo: “Triadas no mar e na noite”, Fermín Bouza Brey

Carmen García-Rodeja: “Postulación da ética”, Roberto Blanco Torres

Manuel Rivas: “O campo da Rata”, de Xohán Casal

Fina Casalderrey: “Alba de gloria”, de Castelao

Mantedora

Estíbaliz Espinosa

Estíbaldez Espinosa foi a condutora do acto.
Xosé Castro (fotógrafo).
Real Academia Galega.

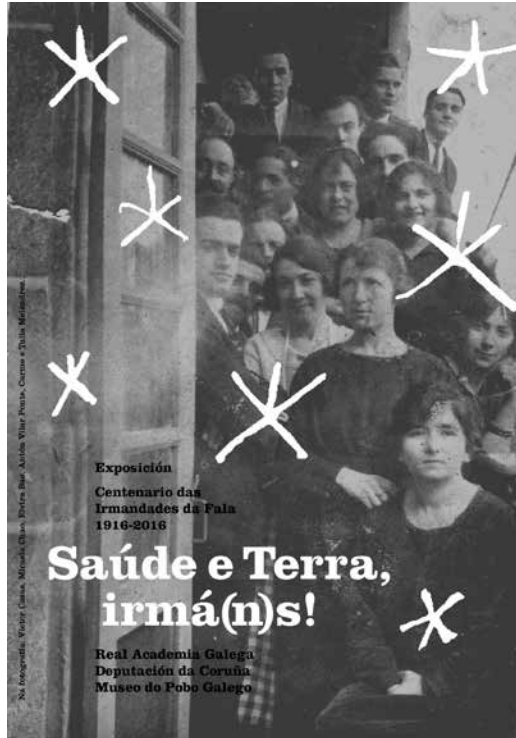
Isabel Risco recitou o poema “Ti dis Galicia é
ben pequena”, de Vicente Risco. Xosé Castro
(fotógrafo). Real Academia Galega.

Os catro coros no escenario interpretando o Himno Galego.
Xosé Castro (fotógrafo). Real Academia Galega.

SAÚDE E TERRA, IRMÁ(N)S!

Exposición organizada pola Real Academia Galega, a Deputación da Coruña e o Museo do Pobo Galego para conmemorar o centenario das Irmandades da Fala. Xuño - decembro de 2016.

A comisión organizadora estivo formada por Margarita Ledo Andión e Henrique Monteagudo en representación da Real Academia Galega, Xusto Beramendi e Carlos García Martínez polo Museo do Pobo Galego e Carme Vidal e Uxío Breogán Diéguez pola Deputación da Coruña. O proxecto foi creado, deseñado e coordinado por Pepe Barro.

A exposición contou, ademais, co apoio de catorce entidades colaboradoras, que participan tamén na mostra como prestadoras: a Real Academia Galega de Belas Artes; as fundacións Penzol, Otero Pedrayo, Antón Losada Diéguez, Vicente Risco, Castelao, Alexandre Bóveda, Isla Couto, Antonio Fraguas, Galiza Sempre e Moncho Reboiras; o Museo de Pontevedra, o Departamento de Galego-Portugués da Universidade da Coruña e Galiza Cultura.

O percorrido expositivo relata a historia das Irmandades a través de dez temas que profundan na súa cerna. Cada un deles desenvólvese nunha cabina na que se poden ver publicacións, documentos, imaxes e obxectos, así como escoitar gravacións musicais e de discursos e artigos de persoeiros da época. Poderase contemplar ademais unha escolma de pezas artísticas vencelladas aos temas e motivos que moveron a acción das Irmandades dalgúns dos artistas máis relevantes daquel tempo.

Ademais das fotografías e documentos reproducidos, a exposición xunta unhas 130 pezas, documentos orixinais e primeiras edicións prestadas para a ocasión por máis dunha trintena de institucións e coleccións particulares. Entre as pezas figuran obxectos persoais como as lentes de Vicente Risco e de Ramón Cabanillas, os carnés das Irmandades da Fala de Ramón Villar Ponte e Antonia Pardo, unha plumiña de Álvaro Cebreiro, a máquina de escribir de Valentín Paz Andrade e o violín que Manuel Quiroga doou ao seu amigo Antón Losada Diéguez; o manuscrito autógrafo de *Arredor de si*, de Otero Pedrayo, texto manuscrito do programa da I Asemblea Nacionalista ou a carta-nota ao gobernador civil que anuncia que a Irmandade da Fala se converterá no Partido Galeguista, entre outros moitos.

A mostra inaugurouse na Coruña o 3 de xuño de 2016 onde permaneceu ata o 30 de xuño. Durante o ano 2016 puido visitarse en distintas cidades: Santiago de Compostela (Museo do Pobo Galego), Vigo (Fundación Barrié), Pontevedra (Museo de Pontevedra), Ourense (Centro Cultural Marcos Valcárcel), Lugo (Museo Provincial de Lugo) e Ferrol (Centro Torrente Ballester).

Interior do folleto despregable da mostra, que recolle unha selección das pezas que se exhibiron.

O violinista Cibrán Seixo interpreta as muiñeiras de Gaos e Quiroga co violín de Manuel Quiroga que este lle regalou a Losada Diéguez antes de que o depositasen na vitrina en que foi exposto. Torrecilla (fotógrafo).

Pola esquerda, o deseñador e coordinador da exposición, Pepe Barro; o presidente do Padroado do Museo do Pobo Galego, Justo Beramendi; o alcalde de Santiago de Compostela, Martiño Noriega; o secretario da Real Academia Galega, Henrique Monteagudo; a vicepresidenta da Deputación da Coruña, Goretti Sanmartín; e o presidente da Real Academia Galega, Xesús Alonso Montero, na inauguración da mostra no Museo do Pobo Galego o 7 de xullo de 2016.

Margarita Ledo Andión intervéñ na inauguración da exposición no Museo de Lugo.

NO TEMPO DAS IRMANDADES: FALA, ESCRITA E PRELOS

Ciclo de mesas de debate sobre as Irmandades da Fala. Xuño-decembro de 2016.

A Academia, dentro da súa programación de conmemoración do centenario de fundación das Irmandades da Fala, organizou un ciclo de mesas de debate que levou por título *No tempo das Irmandades: fala, escrita e prelos*, para o que contou coa colaboración da Asociación de Escritoras e Escritores en Lingua Galega e a Consellería de Cultura, Educación e Ordenación Universitaria.

A conferencia inaugural “O marco histórico das Irmandades da Fala” foi pronunciada polo historiador e membro de número da institución Xosé Ramón Barreiro Fernández o 16 de xuño no salón de actos da Academia.

Xosé Ramón Barreiro Fernández, Xesús Alonso Montero e Valentín García Gómez durante a presentación do ciclo de mesas de debate.
Real Academia Galega.

Durante o segundo semestre do ano desenvolvéronse estas nove mesas de debate en distintos lugares de Galicia, que profundaron nas producións literaria, xornalística e editorial galegas desenvolvidas polas Irmandades da Fala, que experimentaron grazas a elas un importante avance.

O ciclo desenvolveuse de acordo co seguinte programa:

ORATORIA E PROSA NON FICCIONAL

7 de xullo de 2016. Museo do Pobo Galego (Santiago de Compostela)

“As Irmandades e a emerxencia dunha esfera pública: novos actores político-culturais, novas prácticas ensaísticas”. Arturo Casas

“A oratoria en galego antes e despois de 1916: problemática”.

Xesús Alonso Montero

“Ideas e debates sobre a literatura”. Teresa López

Moderador: Henrique Monteagudo

AS IRMANDADES DA FALA E A PRENSA

19 de xullo de 2016. Museo do Pobo Galego (Santiago de Compostela)

“Pensar un modelo de comunicación”. Margarita Ledo

“As mulleres no voceiro das Irmandades”. Carme Vidal

“A prensa, escaparate das Irmandades”. Xan Carballa

Moderador: Víctor F. Freixanes

UN NOVO TEATRO GALEGO

29 de setembro de 2016. Museo de Pontevedra

“O proxecto das Irmandades da Fala para a modernización do teatro”.

Laura Tato

“Fernando Osorio Docampo no programa teatral irmandiño”.

Carlos Caetano Biscainho

“Unha concepción institucional do sistema teatral galego”.

Inma López Silva

Moderador: Euloxio R. Ruibal

**PROTAGONISTAS DAS IRMANDADES (I): ANTÓN VILLAR PONTE,
XOHÁN VICENTE VIQUEIRA E FLORENCIO VAAMONDE LORES**

8 de outubro de 2016. Teatro Pastor Díaz (Viveiro)

“Antón Villar Ponte (1881-1936): un guieiro xeneroso e esforzado”.

Emilio Xosé Ínsua

“Xohán Vicente Viqueira e o ensino galego”. Antón Costa

“A participación de Florencio Vaamonde nas Irmandades da Fala”.

Isabel Seoane

Moderador: Carlos Nuevo Cal

LINGUA E IDEAS LINGÜÍSTICAS

26 de outubro de 2016, Auditorio Marcos Valcárcel (Ourense)

“Fagamos do cultivo do noso idioma unha relixión de homes dignos”.

Rosario Álvarez

“Galicia e Cataluña. Aproximación ó estudo dunha relación”.

Antón Santamarina

“Lingua nacional, idioma moderno. As Irmandades e a fala”.

Henrique Monteagudo

Moderador: Xesús Alonso Montero

IMAXE E IDENTIDADE

29 de outubro de 2016, Real Coro Toxos e Froles (Ferrol)

“De Céltiga a Zeltia, con Ferrol na orixe”. Pepe Barro

“Pequenas historias nas Irmandades ferrolás”. Siro López

“Na busca de imaxes identificativas de galegitude”.

Victoria Carballo Calero

Moderador: Xesús Ferro Ruibal

PROTAGONISTAS (II): LOIS PEÑA NOVO, VICENTE RISCO E RAMÓN CABANILLAS

10 de novembro de 2016, Salón de actos da Deputación de Lugo

“Lois Peña Novo: o soño do desenvolvemento de Galicia”.

Manuel Roca Cendán

“Arredor de Vicente Risco nas Irmandades”. Olivia Rodríguez

“Ramón Cabanillas, o Poeta das Irmandades da Fala”

Francisco Fernández Rei

Moderador: Darío Xohán Cabana

UNHA POÉTICA ANOVADORA

29 de outubro de 2016, Casa Galega da Cultura (Vigo)

“Na procura dunha estética nacional”. Xosé Ramón Pena

“A poesía do tempo das Irmandades na historiografía literaria galega”.

Chus Nogueira

“Gonzalo López Abente, o «poeta do mar»”. Miro Villar

Moderador: Xosé Luís Axeitos

NOVOS VIEIROS PARA A NARRATIVA

20 de decembro de 2016, Real Academia Galega (A Coruña)

“Liñas de sentido da narrativa curta das Irmandades. Algunhas calas”.

Ramón Nicolás

“A narrativa oral e costumista na época das Irmandades”. Camiño Noia

“As coleccións de narrativa breve, continuidade ou renovación?

O caso da colección LAR”. Dolores Vilavedra

Moderadora: Fina Casalderrey

PROTAGONISTAS (I)

Pola esquerda, Carlos Nuevo, Antón Costa, María Loureiro, Xesús Alonso Montero, Emilio Ínsua, Isabel Seoane e Lara Fernández Noriega. Real Academia Galega.

LINGUA E IDEAS LINGÜÍSTICAS

Antón Santamarina, Xesús Alonso Montero, Rosario Álvarez Blanco e Henrique Monteagudo. Real Academia Galega.

PROTAGONISTAS (II)

Francisco F. Rei, Olivia Rodríguez González, Manuel Roca Cendán e Darío Xohán Cabana. Real Academia Galega.

NOVOS VIEIROS PARA A NARRATIVA

Dolores Vilavedra, Camiño Noia, Xesús Alonso Montero, Fina Casalderrey e Ramón Nicolás. Real Academia Galega.

ANTOLOXÍAS DA ACADEMIA

A colección Antoloxías da Academia iniciouse cunha serie que lles rende homenaxe ás Irmandades da Fala no centenario da súa fundación: oratoria e prosa non ficcional, teatro, poesía e narrativa.

Os tres primeiros volumes viron a luz no segundo semestre do ano:

Irmandades da Fala: oratoria e prosa non ficcional, edición de Henrique Monteagudo.

O teatro nas Irmandades da Fala, edición preparada por Laura Tato Fontaíña.

Tempo das Irmandades. Antoloxía de poesía, edición de Xosé Ramón Pena.

Xesús Alonso Montero, Laura Tato Fontaíña e Henrique Monteagudo durante a presentación das antoloxías. Real Academia Galega.

AS IRMANDADES DA FALA NOS FONDOS DA ACADEMIA

<http://academia.gal/irmandades-da-fala>

A Real Academia Galega abriu este novo espazo web co gallo do centenario das Irmandades da Fala. Ao longo do ano, fóronse amosando publicacións e documentos relacionados con este movemento conservados na Academia:

–Villar Ponte, Antón (1916): *Nacionalismo gallego. Nuestra “afirmación” regional*. A Coruña: Tipografía Obrera.

Antón Villar Ponte defendía neste folleto o uso do galego en todos os contextos e indicaba que urxía fomentar o desenvolvemento da Liga de Amigos del Idioma.

–Vaamonde, Florencio (1916): Carta a Antón Villar Ponte.

Con data do 16 de maio de 1916, Florencio Vaamonde escribiulle a Antón Villar Ponte esta carta para agradecerlle o envío dun exemplar de *Nuestra afirmación regional* e comentarlle o seu parecer sobre o contido da obra. A carta consérvase no Arquivo da Academia.

–Irmandades da Fala da Coruña (1918): *Regramento das “Irmandades da Fala”*. Irmandade da Cruña. A Coruña: La Papelera Gallega.

Regulamento da primeira das Irmandades da Fala que se constituíu.

–Porteiro Garea, Lois (191?): *Discurso do Dr. Porteiro ô fundarse a Hirmandá en Santiago*. A Coruña: Tipografía Galaica.

O 28 de maio de 1916 Lois Porteiro Garea pronunciou este discurso na xuntanza fundacional da Irmandade da Fala compostelá. Este exemplar inclúe na portada unha dedicatoria do propio autor a Antón Villar Ponte.

–Porteiro Garea, Lois (1918): *A los gallegos emigrados*. A Coruña: La Papelera Gallega. As Irmandades da Fala procuraron novos apoios ás súas reivindicacións entre “os americanos”.

–Quintanilla, Xaime (1919): *Donosiña*.

Manuscrito asinado o 20 de maio de 1919 en Ferrol. Estreada o 7 de abril de 1920 no Teatro Xofre, *Donosiña* é boa mostra dos novos aires que as Irmandades da Fala quixeron imprimirlle á dramaturxia. A RAG conserva o manuscrito desta obra de teatro.

–Valcárcel, Antonio (1917): *O municipio gallego*. A Coruña: Imp. Roel.

O folleto recolle a conferencia do irmán Antonio Valcárcel na que defende a “importancia inmensa” que ten para Galicia o municipio, “o altare da cidadanía”, e a súa adaptación ás necesidades do país. O exemplar está dedicado polo autor a Antón Villar Ponte.

–Villar Ponte, Antón (1932): *O sentimento liberal na Galiza*.

Documento mecanografado, con correccións manuscritas, que recolle unha versión do discurso co que Antón Villar Ponte ingresou na RAG dous anos despois, en 1934.

XORNADA DE ONOMÁSTICA GALEGA

17 de setembro de 2016

A Real Academia Galega, coa colaboración da Deputación de Pontevedra, organizou unha xornada de onomástica galega que se desenvolveu no Museo de Pontevedra o 17 de setembro de 2016.

Programa da xornada:

- 10:15 h **Experiencias de recolleita de microtoponimia**
 “Recoller talasonimia en Baiona”. Xosé Lois Vilar
 “Recoller con Comunidades de Montes”. Anxo Rodríguez
 “Recoller na zona urbana de Vigo”. Iván Sestay
 “Recoller e xeorreferenciar a toponimia de Pontevedra”. María Abelleira
- 12:30 h **Toponimia e didáctica**
 “Vedra medr@: unha aposta pola toponimia como eixe de dinamización lingüística e cultural nun centro educativo do rural galego”.
 Xulia Marqués
 “Luces e sombras do Proxecto Toponimia do IES Félix Muriel de Rianxo”.
 Valentina Formoso
 “Experiencia de recollida selectiva con alumnos de Silleda”.
 Xoán Carlos García Porral
- 16:30 h **Toponimia e documentación**
 “Como detectar topónimos galegos en fontes documentais latinas, galegas ou castelás”. Gonzalo Navaza e Luz Méndez
- 17:30 h **Nova aplicación unificadora da recolleita xeorreferenciada**
 “Deseño e rendibilidade da nova aplicación colaborativa para a recolleita unificada, xeorreferenciación e difusión global da microtoponimia galega”.
 Vicente Feijoo
- 18:30 h **Historia do Nomenclátor de Galicia e do inicio do PTG**
 “Historia da elaboración do Nomenclátor do 2003 e posta en marcha do PTG”.
 Xermán García Cancela
- 19:00 h **Nomenclátor de Galicia. Proceso e criterios de revisión**
 “Proceso, criterios e visibilidade da actual revisión do Nomenclátor”.
 Antón Santamarina

OUTROS ACTOS E INFORMACIÓN

26 de xaneiro de 2016. Visita á Real Academia Galega do alumnado da UNED Sénior Xestoso, onde foron recibidos por Xesús Alonso Montero, presidente da institución.

24 de febreiro de 2016. *Rosalía no son e na voz de Amancio Prada*. Concerto homenaxe a Rosalía de Castro no día do seu aniversario. No salón de actos da real Academia Galega, o cantante interpretou coa súa voz e na guitarra composicións da poeta que leva arredor de corenta anos formando parte do seu repertorio.

7 de marzo de 2016. Visita institucional da comisión executiva da Real Academia Galega ao Parlamento de Galicia.

8 de abril de 2016. Conferencia do Presidente da Real Academia Galega, Xesús Alonso Montero, no salón da sede da institución, dentro do ciclo “Os xoves da rúa Tabernas”, organizado pola Casa-Museo Emilia Pardo Bazán. No acto o presidente analizou a relevancia da novela *La Tribuna*.

18 de abril de 2016. Mostra bibliográfica sobre o libro galego organizada pola Biblioteca da Real Academia Galega. Durante a semana do 18 ao 23 de abril, co gallo do Día do libro, a Biblioteca da Real Academia Galega organizou unha pequena mostra na que se exhibiron catálogos sobre exposicións dedicadas ao libro galego e obras sobre a historia da imprenta en Galicia. As persoas que visitaron a exposición recibiron como agasallo unha das obras editadas pola RAG.

13 de maio de 2016. Presentación, no salón de actos da Academia, do libro *Manuel María. Palabra viva de amor e afirmación*, edición conmemorativa do Día das Letras Galegas a cargo da profesora e escritora Mercedes Queixas Zas. O volume, incluído na colección Letras Galegas, recolle unha antoloxía poética do escritor homenaxeado no Día das Letras Galegas de 2016 e *O auto da costureira*, peza teatral publicada en 1973.

6 de xuño de 2016. Campaña de dixitalización gratuíta de documentos antigos de particulares promovida polo Arquivo da RAG. Co gallo do Día Internacional dos Arquivos, que se celebra o 9 de xuño, a Real Academia Galega convidou a todas as persoas que o desexaron a compartir os seus documentos antigos. Así, do 6 ao 10 de xuño, a RAG desenvolveu unha campaña de dixitalización gratuíta de materiais, que posteriormente se amosaron en www.academia.gal. Dada a boa acollida da iniciativa, o prazo ampliouse ata o día 19 do mesmo mes.

16 de xuño de 2016. Presentación de distintas novidades técnicas no Portal das Palabras, no seu terceiro aniversario. No acto, celebrado na sede da Real Academia Galega, participaron o presidente da RAG, Xesús Alonso Montero; o

presidente da Fundación Barrié, José María Arias; e o secretario da RAG, Henrique Monteagudo. Entre as innovacións presentadas destacan un bot para Facebook, “Dicionario RAG”, que define termos por medio do Messenger desta rede social; un sistema de colaboración para a mellora do Dicionario, un sistema de procura das últimas voces actualizadas e o conxugador de verbos completan o renovado Dicionario na Rede. O Portal das Palabras tamén estrea novas versións das aplicacións para Android e iOS do Dicionario.

23 de xuño de 2016. Encontro Hitzargiak, celebrado en Hernani (Guipúscoa) baixo o lema *Linguas que se iluminan mutuamente*. O secretario da Real Academia Galega, Henrique Monteagudo, participou na Mesa redonda “O papel das Academias no caso das linguas minoritarias”, onde expuxo a experiencia do Portal das Palabras e os seus novos.

1 de xullo de 2016. Inauguración da XXIX edición dos Cursos de lingua e cultura galegas “Galego sen fronteiras”. O presidente da RAG, Xesús Alonso Montero; a vicerreitora de Estudantes, Cultura e Responsabilidade Social da Universidade de Santiago de Compostela, María Dolores Álvarez Pérez; o director dos cursos e secretario da RAG, Henrique Monteagudo Romero; a secretaria técnica dos cursos, Ana Isabel Boullón; o director do Instituto da Lingua Galega, Ernesto González Seoane, e o secretario xeral de Política Lingüística, Valentín García Gómez, participaron no acto inaugural, celebrado na Facultade de Filosofía. O alumnado desta nova edición procede de diferentes comunidades autónomas de España e doutros dezasete países.

8 de xullo de 2016. Visita á sede da Real Academia Galega do alumnado dos cursos “Galego sen fronteiras”. Nun percorrido guiado pola sede da institución, os alumnos e alumnas puideron coñecer a Biblioteca da RAG e visitar tamén a Casa-Museo Emilia Pardo Bazán. A visita concluíu cunha conferencia do presidente da institución, Xesús Alonso Montero, sobre o poeta Lorenzo Varela (1916-1978).

9 de xullo de 2016. Plenario ordinario da Real Academia Galega no que se elixiu a Carlos Casares Mouriño como personalidade literaria a homenaxear no Día das Letras Galegas de 2017. Na mesma sesión nomeouse académica numeraria electa a Marilar Aleixandre e oficializouse a proposta de Chus Pato para ocupar a vacante de número producida polo pasamento de Xosé Fernández Ferreiro e a de Clodio González Pérez como académico correspondente.

20 de xullo de 2016. Presentación do facsímile da edición políglota de *Zara*, de Antero de Quental, que inclúe a tradución ao galego deste poema, realizada por Curros Enríquez. O volume, coeditado pola RAG, o Parlamento de Galicia e a Xunta de Galicia, foi presentado na Asemblea Lexislativa dos Azores, dentro do

programa de actos de celebración do cuadrexésimo aniversario da autonomía do arquipélago luso. O presidente da RAG, Xesús Alonso Montero, o do Parlamento de Galicia, Miguel Santalices, e o secretario xeral de Política Lingüística, Valentín García, presentaron no mesmo acto, presidido pola titular da Cámara azoriana, Ana Luísa Pereira Luís, o estudo *Antero de Quental e Teófilo Braga e a súa relación coas letras galegas*, tamén coeditado polas tres institucións.

22 de xullo de 2016. Clausura da XXIX edición dos Cursos de lingua e cultura galegas “Galego sen fronteiras”, na Facultade de Filosofía da Universidade de Santiago de Compostela. No acto de despedida, no que se procedeu á entrega dos diplomas ao alumnado, participaron, xunto a estudantes e profesorado, o secretario da RAG, Henrique Monteagudo; o vicerreitor de Oferta Docente e Innovación Educativa da Universidade de Santiago de Compostela, Roberto Javier López; o director do Instituto da Lingua Galega, Ernesto González Seoane; o codirector e a secretaria académica dos cursos, Xosé Luís Regueira e Ana Boullón; e o secretario xeral de Cultura, Anxo Lorenzo.

21 de setembro de 2016. Visita á Real Academia Galega do alumnado do Instituto Argentino Gallego Santiago Apóstol, acompañado polos profesores Andrea Claudia Ríos e Diego Martín Colombo, onde foron recibidos polo Secretario, Henrique Monteagudo, e o Presidente, Xesús Alonso Montero.

26 de setembro de 2016. Presentación da Cátedra Galicia-América da Universidad Nacional de San Martín (Arxentina). O presidente da RAG, Xesús Alonso Montero, recibiu unha delegación do proxecto composta por Mario Greco, director do programa Lectura Mundi da Universidad Nacional de Sanmartín (UNSAM), que dá acubillo á Cátedra; Micaela Cuesta, investigadora da mesma institución e editora dos suplementos que elabora Lectura Mundi para *Review. Revista de libros*, a versión latinoamericana da prestixiosa *The New York Review of Books*; e Manuel Rivas, codirector da Cátedra. Tras a xuntanza, presentárona os catro en conferencia de prensa.

5 de outubro de 2016. Visita á Real Academia Galega da académica de honra Nélica Piñon, onde foi recibida pola comisión executiva. Na xuntanza mantida abordouse a posibilidade de establecer colaboracións futuras entre a Academia Brasileira de Letras, da que é secretaria xeral, e a RAG.

5 de outubro de 2016. Presentación do número 65 da *Revista Galega de Educación*, editada polo movemento de renovación pedagóxica Nova Escola Galega. No acto, celebrado na sede da Real Academia Galega, o secretario da RAG, Henrique Monteagudo, acompañou na mesa a Mariló Candedo, presidenta de Nova Escola Galega; a Antón Costa, membro do consello de redacción da revista; e a Xaquín

Loredo, investigador do Seminario de Sociolingüística da RAG e autor dun dos artigos incluídos na *Revista*.

24 de outubro de 2016. Co gallo da celebración internacional do Día Internacional da Biblioteca, a Real Academia Galega aproveitou para seguir conmemorando o centenario das Irmandades da Fala. A institución rendeu-lle homenaxe a un dos seus fundadores, Antón Villar Ponte, amosando unha escolma do seu fondo bibliográfico particular, formado por case douscentos volumes que pertenceron ao intelectual. A exposición puido verse ao longo de toda esa semana na biblioteca da Academia.

2 de novembro de 2016. A Institución Benéfico Social Padre Rubinos presentou na sede da Real Academia Galega o volume no que reedita *O poema da Cruña* e *O velliño*, dúas obras literarias do padre Xosé Rubinos Ramos, refundador desta institución e académico de honra da RAG. O presidente da RAG, Xesús Alonso Montero, acompañou na mesa de presentación do libro o presidente da I.B.S. Padre Rubinos, Eduardo Aceña García; a concelleira de Xustiza Social e Coidados da Coruña, Silvia Cameán, e a catedrática da Universidade de Santiago de Compostela Teresa Amado Rodríguez.

8 de novembro de 2016. Presentación, na sede da Real Academia Galega, da obra *Historia da Literatura Galega III. De 1916 a 1936* (Edicións Xerais de Galicia, 2016). No acto participaron o presidente da institución, Xesús Alonso Montero, o autor, Xosé Ramón Pena, e o director de Xerais, Manuel Bragado.

12 de novembro de 2016. Presentación da edición facsimilar da obra de Eduardo Pondal *Queixumes dos pinos*, editada pola Voz de Galicia. Xunto a representantes de distintas institucións políticas e culturais e descendentes de Pondal, o acto contou entre o público con alumnos e alumnas do IES Eduardo Pondal de Ponteceso, a vila natal do poeta. A presentación empezou con música a cargo da clarinetista Blanca Represas, que tamén a pechou coa interpretación do Himno galego. Os versos de Pondal tamén se escoitaron por boca de Miguel Anxo Mato, que recitou *Campanas de Anllóns*. No acto, celebrado na sede da Real Academia Galega, participaron tamén o presidente da institución, Xesús Alonso Montero, o delegado de La Voz de Galicia en Carballo, Xosé Ameixeiras e Lois García, presidente da Fundación Eduardo Pondal, entidade colaboradora na edición facsimilar.

1 de decembro de 2016. Presentación da colección dos Bolechas As miñas primeiras letras galegas, no salón de actos da Academia. Trinta e dous alumnos e alumnas de infantil e primeiro ciclo de primaria do Centro Rural Agrupado Boqueixón-Vedra Neira Vilas foron recibidos polo presidente da institución, Xesús Alonso Montero, e Os Bolechas. Xunto aos pequenos, os Bolechas e o presidente da RAG, tamén tomaron a palabra Antonio Couto Rego, editor de edicións

Bolanda; José Manuel López Marcos, director de mercadotecnia de Caixa Rural Galega, patrocinadora da serie; e Valentín García Gómez, secretario xeral de Política Lingüística, quen tamén apoia esta iniciativa. O acto contou así mesmo coa presenza de Xosé María Varela en representación da Fundación Eduardo Pondal.

Amancio Prada no concerto homenaxe a Rosalía de Castro. 24 de febreiro de 2016. Real Academia Galega.

O presidente da Academia rodeado do alumnado dos cursos Galego sen Fronteiras. 8 de xullo de 2016. Real Academia Galega.

O 1 de decembro de 2016 os Bolechas revolucionaron a sede da Academia. Real Academia Galega.

In memoriam

David Mackenzie

David Mackenzie faleceu o 26 de febreiro de 2016 en Santiago de Compostela, cidade na que residía. O profesor, nado en Sutton-in-Ashfield, Nottinghamshire en 1943, contribuíu de xeito decisivo á expansión dos estudos galegos no mundo académico anglófono e internacional. Formado nas universidades de Oxford e Nottingham, foi profesor emérito da Universidade de Cork.

Foto: Francisco Dubert.

O profesor Mackenzie profundou na súa carreira investigadora na lingüística ibero-románica e a lingüística e a literatura galegas. Tras se titular pola Universidade de Oxford, doutorouse coa tese *A critical edition with linguistic and historical introduction of the "Corónica de Santa María de Iria"* pola Universidade de Nottingham. Logo do seu paso pola British Library, foi profesor das universidades do Ulster (1974-1986), Birmingham (1986-1996) e Cork (1997-2008), onde foi nomeado profesor emérito. Nestas dúas últimas institucións, Mackenzie fundou cadanseu Centro de Estudos Galegos.

Mackenzie foi tamén profesor convidado en universidades dos Estados Unidos como as de Wisconsin e California. O seu mestrado estendeuse, de feito, entre Europa e América, contribuíndo enormemente á abrille as portas do mundo anglófono á lingua e á literatura galegas. Grazas e el, a Modern Humanities Research Association incluíu unha sección dedicada a elas no seu *The Year's Work in Modern Language Studies*, prestixioso repertorio crítico-biográfico sobre a produción científica sobre linguas e literaturas do mundo.

O seu labor comprometido coa cultura galega foi recoñecido con diferentes distincións. En 1994 recibiu o Pedrón de Honra e o "Hispanic Achievement Award at the London Hispanic Festival". En 2014, a Xunta de Galicia concedeulle o Premio da Cultura Galega na modalidade de Lingua e o verán pasado foi homenaxeado polo Instituto da Lingua Galega coa publicación de *En memoria de tanto miragre: estudos dedicados ó profesor David Mackenzie*.

Foto: *El Correo Gallego*.

José Isorna

O padre Isorna, natural de Valga, faleceu o 27 de abril de 2016 en Santiago de Compostela aos 94 anos de idade. O religioso galeguista, promotor do uso do galego na liturxia, fíxose moi coñecido ao oficiar as misas dominicais retransmitidas pola TVG.

O padre Isorna era membro correspondente da Real Academia Galega desde o ano 1967. Comprometido coa

galeguización da Igrexa en tempos de persecución do idioma de Galicia, tratou a intelectuais como Ramón Otero Pedrayo ou Álvaro Cunqueiro e a familia de Castela. A súa relación co galeguismo quedou tamén patente nas homilías fúnebres que pronunciou nos funerais de Xosé Ferro Couselo, Ramón Otero Pedrayo ou Sebastián Martínez-Risco, que faleceu en 1977 sendo presidente da Real Academia Galega.

José Isorna cursara estudos de Humanidades no seminario franciscano de Herbón (Padrón), onde exerceu máis adiante como profesor, e de Filosofía e Teoloxía no centro compostelán da orde á que pertencía. O religioso foi ademais vicerreitor do convento de San Francisco da capital galega e representante de Radio Vaticana en Galicia, entre outras responsabilidades.

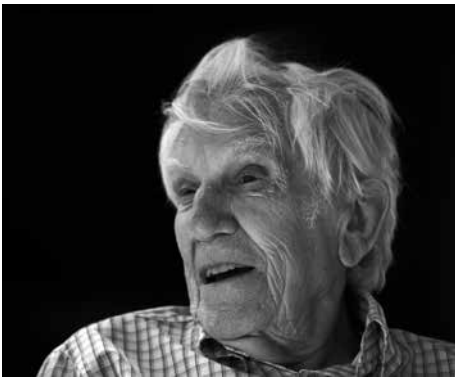

Foto: *Diario de Pontevedra*.

Sabino Torrér Ferrer

Sabino Torres Ferrer (Pontevedra, 24 de xuño de 1924-Madrid, 23 de maio de 2016) era membro correspondente da RAG desde 1952.

Sabino Torres Ferrer foi, xunto a Emilio Álvarez Negreira e Manuel Cuña Novás, un dos mozos promotores da colección de poesía Benito Soto. A idea empezara a tomar forma en 1948 e o selo con nome de pirata arrincou con *Madrigal*, de Emilio Álvarez de

Negreira, e *Como el río*, do propio Torres, en 1949. Na colección, bilingüe pero cunha maioría de títulos en galego, tamén verían a luz *Poemas de ti e de min*, de Xosé María e Emilio Álvarez Blázquez (1949), ou *Muiñeiro de brétemas* (1950), a

obra coa que Manuel María se converteu no primeiro poeta novo en publicar en lingua galega.

Benito Soto acubillou autores novos xunto a outras sinaturas xa coñecidas das letras galegas como Álvaro Cunqueiro ou Celso Emilio Ferreiro. Esta aventura editorial foi posible en boa medida grazas ao apoio da imprenta do pai do propio Torres e contou con Celso Emilio Ferreiro como director literario a partir do terceiro título. A colección xa tropezara coa realidade da época cando un grupo de influentes persoas da vida local, escandalizadas polo nome escollido, pedira a intervención das autoridades pontevedresas para frear o proxecto. Malia estes atrancos e carecer de autorización, o selo conseguiu publicar máis dunha ducia de libros. Peor sorte correu con *Musa alemá* (1951), unha escolma de poemas xermanos traducidos e versionados por Celso Emilio Antonio coa colaboración de Antonio Blanco Freijeiro e derradeira achega da colección. O título foi perseguido e retirado das librarías.

Moito tempo despois, xa nos anos 90 e desde Madrid, Torres Ferrer volveu editar poesía creando a colección Hipocampo Amigo, de novo con volumes tanto en galego como en castelán. En 2014, ao facer os 90 anos, publicou *Crónicas dum tempo escondido. Pontevedra 1930-1960* (Galaxia), as súas memorias como editor e poeta.

Como xornalista, Sabino Torres iniciara a súa carreira nos anos 40 do século pasado na súa cidade natal, onde foi director do semanario *Ciudad*. Máis adiante, nos anos 50, continuaría traballando noutro periódico xurdido en Pontevedra, *El Litoral*, ata o seu peche a finais desa mesma década. En diante cambiou de rumbo laboral e trasladouse a vivir a Madrid para traballar como comercial dunha empresa de importación de materiais de construción. Nesta mesma cidade faleceu aos 91 anos de idade.

Fernando Acuña Castroviejo

Fernando Acuña Castroviejo, nado en Santiago de Compostela en 1945, finou o 13 de setembro de 2016.

Catedrático e destacado experto en arqueoloxía da época romana, foi un dos fundadores do Museo do Pobo Galego e era vicepresidente do seu padroado. Foi membro correspondente da Real Academia Galega desde xaneiro de 1972.

Ao longo da súa carreira, Acuña Castroviejo dirixiu diferentes escava-

Foto: Universidade de Santiago de Compostela.

cións, como as do xacemento das Torres do Oeste (Catoira), o castro de Neixón (A Coruña) ou Castro Real (Boimorto). O catedrático de Arqueoloxía da Universidade de Santiago de Compostela pertencía a numerosas sociedades científicas e era académico de número da Real Academia Galega de Belas Artes.

Foi docente de arqueoloxía clásica, numismática e epigrafía, e aínda de historia antiga na licenciatura en Historia e en Historia da Arte. Foi membro fundador do Instituto Cultural Galaico -Minhoto (1982), membro do Comité Científico Español do Corpus Signorum Imperii Romani (CSIR) e da Asociación Internacional de Arqueoloxía Clásica (AIAC). Tivo asento na Consellería de Cultura da Xunta de Galicia dentro da Comisión Superior de Valoración de Bens Culturais de Interese para Galicia, da Comisión Técnica de Arqueoloxía, da Comisión Territorial do Patrimonio Histórico Galego, e formou parte tamén da Comisión Asesora do Padroado do Museo de Pontevedra en Arqueoloxía e Antropoloxía Cultural (1988), do Padroado do Museo de Prehistoria e Arqueoloxía de Vilalba e da Comisión Asesora da Cidade Histórica (Santiago, até 2009). Integrou o comité redactorial de diversas revistas científicas.